

Určovací žaloba jako typ žaloby

Abstrakt

Žaloba je jedním z vůbec nejdůležitějších institutů civilního práva procesního. Obecně je chápána jako procesní úkon žalobce, ale také jako nástroj ochrany žalobcova ohroženého či porušeného práva. Je do značné míry ovládána dispoziční zásadou, přičemž sama žaloba je vlastně komplexním dispozičním úkonem žalobce. Každá žaloba má tři základní obligatorní složky, které jsou podstatné pro otázku totožnosti žalob. Žaloba musí taktéž obsahovat předepsané obecné a zvláštní náležitosti. V praxi rozlišujeme více druhů žalob, přičemž nejdůležitějším dělením je dělení podle obsahu žalobního petitu. Takto rozlišujeme žaloby na plnění, žaloby určovací, právotvorné a statusové.

Předmětem žaloby na určení je právo nebo právní poměr. Ve stanovených případech jím může být i právní skutečnost. Právo také někdy může být určováno k určitému okamžiku v minulosti. Žaloba na určení má primárně preventivní funkci, ač tato funkce nemusí být vždy funkcí dominantní. Tato žaloba může být formulována pozitivně nebo negativně, jejím účelem je vydání deklaratorního rozhodnutí, nikdy ne rozhodnutí konstitutivního. Toto rozhodnutí je ve své podstatě autoritativním výrokem soudu o existenci či neexistenci práva nebo právního poměru.

Základními podmínkami pro úspěch žalobce ve věci jsou aktivní věcná legitimace a naléhavý právní zájem na určení. Obojí musí splňovat žalobce, žalovaný musí být legitimován pasivně. Tyto podmínky jsou praxi často směřovány, tato práce se zabývá důvody tohoto směřování i jejich vzájemným odlišením.

Žaloby na určení rozlišujeme dvojího druhu – na jedné straně jsou to žaloby obecné, u kterých je třeba tvrdit a prokazovat naléhavý právní zájem, na druhé straně jsou to žaloby zákonné, u nichž tento zájem tvrzen a prokazován být nemusí. V této práci je rozebírán jejich vzájemný vztah a odlišnosti, zároveň jsou rozebírány dílčí aspekty konkrétních žalob obou skupin.

Klíčová slova: žaloba na určení, druhy žalob, civilní řízení